

Participatie

Eén van de vier domeinen van het Zorgleefplan

Artikel: 2009-005

Datum: 23-juni-2009

Auteur: Anne Marie Vaalburg

In dit artikel staat het domein participatie, één van de vier domeinen van het zorgleefplan, centraal. Onderwerpen die te maken hebben met persoonlijke interesses, sociaal actief zijn en contact houden met de samenleving behoren tot dit domein. Meer informatie en aanvullende werkvormen zijn te vinden op www.zorgleefplanwijzer.nl.

Het domein participatie

Het leven binnen een zorginstelling kent zo zijn eigen programma en ritme. De kunst is om cliënten toch ruimte en ondersteuning te bieden zodat ze hun eigen leven, hun eigen activiteiten en sociale contacten kunnen voortzetten. In elk zorgleefplan is ruimte voor dit onderwerp. In het modelzorgleefplan van Actiz heet het Participatie. Onder dat kopje ga je op zoek naar behoeften en wensen van cliënten op het gebied van dagelijkse bezigheden en (belangrijke) contacten.

Nieuwe cliënten

Bij nieuwe cliënten is dit vrij eenvoudig. Bij kennismaking maak je duidelijk dat je mensen zoveel mogelijk ondersteunt hun oude leven voort te zetten. Tijdens de kennismaking of kort daarna kun je vragen:

- Hoe een gewone dag eruit zag voordat de verhuizing plaats vond? Wat waren betekenisvolle momenten op de dag? De krant en een kop koffie na het gedoe van het jezelf aankleden, het dagelijkse telefoongesprek met een vriendin... Het is van belang om deze kleine plezierige gewoontes in stand te houden!
- Welke belangrijke mensen hij of zij om zich heen had. Wat deed hij of zij met de mensen die voor hem belangrijk waren? Wil hij die contacten en activiteiten voortzetten?
- Of je kunt praten over wat in een verder verleden belangrijk was, en waar men de laatste tijd niet meer aan toe kwam. Zoals eens gaan vissen, wekelijks naar de markt, of concerten bezoeken.

Twee veel voorkomende misverstanden

1. **Veel verzorgenden gaan er van uit dat zij zelf de helpende handen moeten zijn als iemand iets wil.** Maar de verzorgende heeft vooral een ondersteunende en regel-rol. Zij kijkt

bijvoorbeeld wie uit het netwerk van de cliënt de cliënt kan begeleiden naar de markt. Een oude buurvrouw? Een kleindochter? Een vrijwilliger?

2. **Een ander misverstand is dat je de cliënt moet stimuleren activiteiten die in het verleden belangrijk waren, weer op de pakken.** (Cliënt hield van tuinieren, we moeten regelen dat er getuinierd kan worden). Maar er zijn meerdere scenario's mogelijk. In de brochure [De kunst van het ouder worden](#) op p. 20 en 21 (zie enkele nuttige hulpmiddelen) vind je mooie voorbeelden hoe het levensverhaal betekenis kan hebben voor het zorgleefplan.

Cliënten die al langer in een instelling wonen

Bij cliënten die langer in een zorginstelling wonen, is het lastiger achter hun behoeften te komen. Zij zijn gewend aan wat de zorginstelling aan activiteiten biedt en niet om hun eigen wensen op dit gebied te uiten. Bescheidenheid speelt ook een rol. Het zorgleefplan is een instrument dat je helpt om het gesprek hierover aan te gaan. Goed kijken naar waar iemand van geniet en actief meedenken met een cliënt over wat er mogelijk is, is dan belangrijk.

Behoeftes van mensen met dementie

Veel cliënten wonen in een zorginstelling vanwege dementie en dan is het om die reden niet eenvoudig te achterhalen wat iemands gewoontes en hobby's waren. Ook is het mogelijk dat het uitvoeren van die gewoontes inmiddels niet meer lukt.

Er zijn verschillende manieren om er achter te komen hoe je een cliënt toch kunt ondersteunen bij de daginvulling.

1. Observatie: zoekt de cliënt gezelschap of is hij liever alleen? Lijkt de cliënt op zijn gemak bij een bepaalde activiteit? Kan de cliënt een film volgen? Etc. Het Zorgleefplan van Actiz biedt bij het Levensdomein Participatie een hele lijst observatiepunten die je kunnen helpen.
2. In gesprek met familie kun je veel te weten komen. Was uw vader of moeder een ochtend- of een avondmens, luistert hij of zij graag naar muziek, welk beroep heeft iemand uitgeoefend en vindt uw vader of moeder het prettig hierover te praten, boeken over te bekijken? Etc.

Enkele nuttige hulpmiddelen

- Artemea en LOC hebben de brochure [Uw eigen leefplan](#) geschreven die je aan de cliënt en een naaste kunt geven. Met behulp van deze brochure kunnen cliënten aan het denken worden gezet over hun wensen en behoeftes.
- Speciaal voor mensen met dementie en depressie ontwikkelde het Nivel de plezierige activiteitenmethode. De richtlijn over de Plezierige-activiteiten-methode beschrijft hoe verzorgenden op een systematische manier samen met de bewoner en diens familie,

plezierige activiteiten kunnen selecteren. Meer informatie over deze methode kun je vinden bij tools, tips & tricks op www.zorgleefplanwijzer.nl.

- [De Kunst van het ouder worden](#) beschrijft hoe aandacht voor levensverhalen van bewoners in de dagelijkse zorg kan bijdragen tot het welzijn van de bewoner en het werkplezier van medewerkers.
- Bij Participatie spelen mantelzorgers en vrijwilligers een belangrijke rol. Meer weten over deze onderwerpen? [Kijk dan in het downloadcentrum van Zorgleefplanwijzer.nl](#) (kiezen voor tabblad mantelzorgers of vrijwilligers).
- [Cliëntkaarten van de Osiragroep](#) zijn kaarten met vragen over de voorkeuren van cliënten. De kaarten, uitgevoerd als flinke ansichtkaarten met foto's op de voorkant en tekst op de achterkant, vormen een hulpmiddel voor medewerkers in de zorg.